

Børnehaven Skovtrolden

Pædagogisk læreplan

2020

Den styrkede pædagogiske læreplan

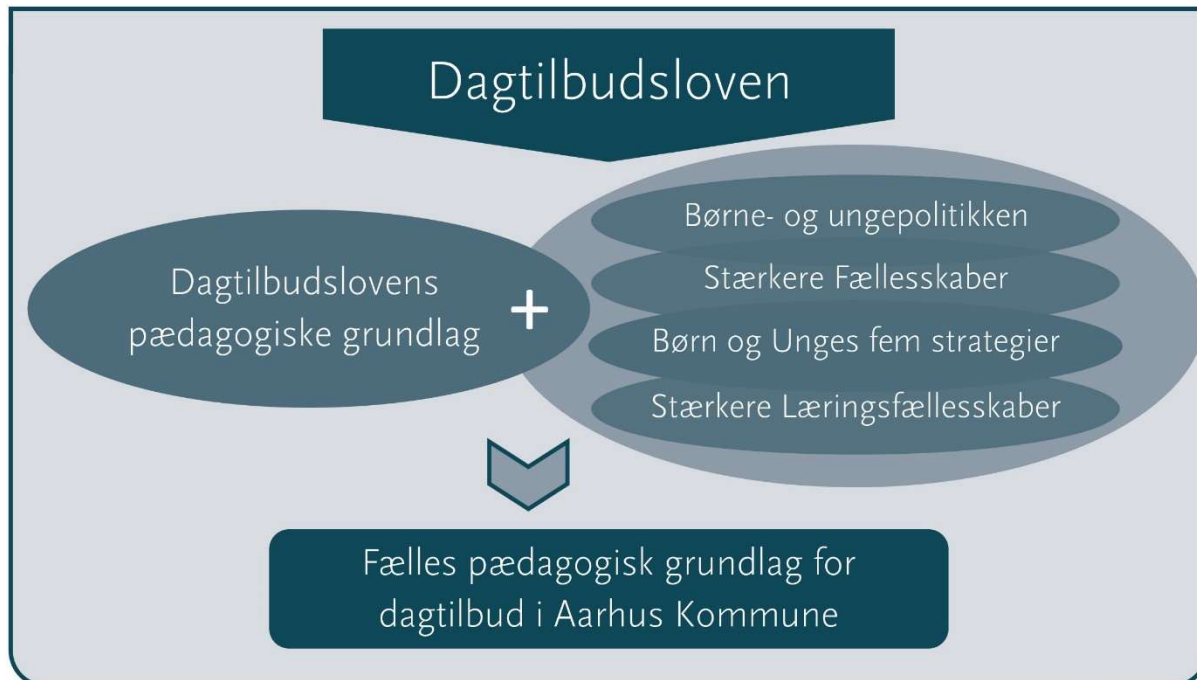
Indledning

Alle dagtilbud i Danmark skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan med afsæt i bestemmelserne i dagtilbudsloven. Denne skabelon til den styrkede pædagogiske læreplan er udarbejdet i en arbejdsgruppe bestående af dagtilbudsledere, BUPL, FOA, De selvejende dagtilbud, områdechefer og forvaltningen.

Skabelonen er en hjælp til at indfri de krav, der i lovgivningen stilles til den skriftlige pædagogiske læreplan, og er det redskab, som dagtilbuddene i Aarhus Kommune skal bruge til at udarbejde den pædagogiske læreplan.

Det er afgørende, at den styrkede pædagogiske læreplan udarbejdes i og tilpasses en lokal kontekst, så den bliver rammen for al pædagogisk arbejde i dagtilbuddet og et pædagogisk redskab, der understøtter det pædagogiske personales og ledelsens arbejde med at skabe gode pædagogiske læringsmiljøer for børnene. Læreplanen skal samtidig være med til at understøtte sammenhængen i tilbuddene til børnene, de unge og deres familier i lokaldistrikterne.

Temaerne i skabelonen er beskrevet ud fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Det pædagogiske grundlag tager afsæt i dagtilbudslovens formuleringer og vores lokale børne- og ungepolitik, 0-18-årsperspektivet, strategier mv.

Ministeriets intention med den pædagogiske læreplan er, at:

"... dagtilbuddets pædagogiske læreplan med udgangspunkt i de centrale elementer fra det pædagogiske grundlag og med udgangspunkt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser af læreplanstemaerne skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet, herunder sikre at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene m.v."

Ministeriets samlede beskrivelse af rammer for den pædagogiske læreplan er beskrevet i: **"Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold"**, der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud under overskriften "Den styrkede pædagogiske læreplan".

Udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Inden den pædagogiske læreplan udarbejdes, skal der lokalt i dagtilbuddet tilrettelægges en proces for, hvordan den udarbejdes, hvem der inddrages hvornår, hvordan der arbejdes med den og overvejelser om, hvordan arbejdet med den evalueres. Til at understøtte den proces har Børn og Unge udarbejdet en procesvejledning, der kan bruges som ramme for arbejdet.

Selve skabelonen til udarbejdelsen af den styrkede pædagogiske læreplan er bygget op, så der for hvert tema er en rammesættende tekst fra det fælles pædagogiske grundlag for dagtilbud i Aarhus Kommune. Herefter følger et skrivefelt med en vejledning til, hvad der skal være fokus på og forslag til tre refleksionsspørgsmål, der kan bruges som afsæt for drøftelser, dagtilbuddets beskrivelse af temaet og systematisk refleksion og evaluering.

Indholdet er:

1. Børnesyn
2. Dannelse og børneperspektiv
3. Leg og børnefællesskaber
4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen
5. Læring og de seks læreplanstemaer
6. Børnemiljø
7. Børn i udsatte positioner
8. Forældresamarbejde
9. Inddragelse af lokalsamfundet
10. Sammenhæng med børnehaveklassen
11. Ledelse
12. Pædagogisk personale
13. Dokumentations- og refleksionspraksis
14. Evaluering

1. Børnesyn

Det at være barn har en værdi i sig selv, og i børnelivet skal der være plads, tid og ro til at være barn. Udgangspunktet er, at alle børn trives og udvikler sig, når de har passende udfordringer, ser mening og oplever anerkendelse og social samhørighed i forpligtende, rummelige og givende fællesskaber.

Børnene tilbringer mange af deres vågne timer i dagtilbuddet. Det har derfor stor betydning, at de dagligt oplever tryghed, nærvær og glæde. De skal føle sig set og hørt, fra de kommer ind ad døren om morgenen, til vi siger farvel om eftermiddagen.

'Der er tydeligt lagt vægt på, at de voksne kender hvert enkelt barn som en lille person og forholder sig til det enkelte barn. De voksne møder ikke det enkelte barn som blot en del af en gruppe. Det er kendetegnende for relationerne, at de er lystfyldte, omsorgsfulde og gensidigt engagerede.' (KIDS)

Vi lægger vægt på at have gode relationer til alle børn og et tæt forældresamarbejde i forhold til omsorg, relationer og nærvær og i forhold til børnenes trivsel og udvikling.

Vi er nærværende, lyttende og imødekommende overfor det enkelte barn og forholder os til det, så barnets tro på eget værd udvikles.

Vi bruger relationsskemaer som redskab for at sikre, at alle børn bliver set og hørt og at de hver især har tætte voksenrelationer.

Vi tager i konflikter barnets perspektiv og hjælper med at sætte ord på de følelser, der er i spil.

'Pædagogen sætter ord på for at understøtte barnets oplevelse og undersøger, om hun har forstået korrekt, dvs. i overensstemmelse med barnets oplevelse. (KIDS)

Vi tilstræber, at der er en balance mellem de planlagte aktiviteter, de spontane aktiviteter og de børneinitierede aktiviteter. Legen er central og vores opgave er at guide og inspirere.

Vi skaber rum til fordybelse – børn skal kunne lege uforstyrret og med let adgang til voksne.

Vi er optaget af, at det enkelte barn oplever sig som en del af fællesskabet.

Det store fællesskab som omfatter alle børn og voksne i dagtilbuddet understøttes af fælles oplevelser og aktiviteter: temauger, lerprojekter med fernisering for børn og forældre, fælles udflugter, sommerfester og julefester i skoven med forældre, søskende og bedsteforældre, en ugentlig fredagssang, fødselsdagsmapper, som alle bidrager med en tegning til.

Fællesskabet i de enkelte grupper understøttes blandt andet af den daglige samling, hvor børnene på skift deler den medbragte eftermiddagsmad ud, ture i området, fælleslege og lege som sætter det enkelte barn i et positivt lys, hjemmebesøg.

De små fællesskaber understøttes ved, at der er rum og rammer til uforstyrret leg. Vi opsøger varierede legemuligheder rundt omkring i skoven og hjælper børnene i gang med lege. Vi er optaget af, at alle børn har gode legerelationer og mindst én ven. De børn, der ikke af sig selv knytter venskaber, hjælpes til dette, ved at få en potentiel ven som sidekammerat i bussen, ved at få lov til at komme ind at lege i en mindre gruppe på to eller tre, og ved at vi går med i legen og øver rollefordeling og forhandling.

Vi understøtter de venskaber, der opstår på tværs af de to grupper og er imødekommende overfor ønsker om f.eks. at komme med hinandens grupper på tur.

Hver gruppes personale holder et stuemøde hver 14. dag på 2½ time. Her gennemgås hvert enkelt barn og barnets tilgang til fællesskabet og til legerelationerne og eventuelle indsatser bliver

besluttet. Derudover har vi daglige samtaler og fællesrefleksioner i forhold til det enkelte barn, til gruppen og til fællesskabet.

En gang om måneden holdes der personalemøde, hvor personalet giver hinanden sparring.

KIDS er et redskab til vurdering og udvikling af kvalitet i daginstitutioner og Skovtrolden er ud fra materialet blevet vurderet af en ekstern konsulent. Citaterne er fra konsulentens rapport.

2. Dannelse og børneperspektiv

Børn skal føle sig set og forstået og opleve at have en demokratisk stemme. Børn skal være aktive medskabere af deres egen læring og udvikling inden for rammer, som de voksne har ansvaret for. Der skal lyttes til børnenes oplevelse af, hvordan det er at være i dagtilbud. Hvordan er deres oplevelse af, om de mestrer, kan finde mening og hører til? Børns oplevelse af indflydelse er en tidlig del af deres dannelsesproces og af udviklingen af demokratisk forståelse.

Det er vores mål, at vi ser og følger børnenes initiativer og forholder os nysgerrigt og undersøgende i forhold til, hvad de er optagede af og hvad der fanger deres interesse. Målet er at udvikle og danne børnene til at være selvstændige individer, der kan argumentere for deres synspunkter.

Vi sætter nogle rammer, hvor det ikke er alt, der er til diskussion, og som samtidig giver muligheder for mange forskellige aktiviteter og lege og vi bakker så vidt muligt børnene op i deres ideer og fremskaffer de materialer der efterspørges.

'Børnene har indflydelse på leg og selvvalgte aktiviteter.' (KIDS)

'Pædagogerne lader sig inspirere af børnenes bidrag, så barnet får mulighed for at opleve, at dets bidrag har betydning for fællesskabet'. (KIDS)

'De voksne er opmærksomme på børnenes initiativer og engagementer og deltager aktivt i det der motiverer børnene.' (KIDS)

Vi tilstræber at finde den balance, det enkelte barn behøver, mellem behovet for selvbestemmelse og behovet for beskyttelse, mellem behovet for forudsigelighed og for nye oplevelser og mellem behovet for balancen mellem faste rammer og behovet for at følge egne lyster og for at have indflydelse.

Vi skal overveje, hvordan dagen ser ud i børnehøjde, sætte os i barnets sted og handle ud fra vores observationer.

Vi bakker børnenes initiativer op og hjælper dem med deres projekter. Når de for eksempel i regnvejr graver vandkanaler, kan vi bidrage med skovle og gode ideer og guide dem, så alles ideer bliver hørt og så vi kan hjælpe dem med at løse de konflikter, der kan opstå, når der er mange børn sammen i en leg.

De aktiviteter børnene bliver optagede af er ofte aktiviteter, hvor vi er engagerede og som vi lægger energi i.

Vi respekterer det enkelte barn og møder dem i forhold til deres udvikling og modenhed.

3. Leg og børnefællesskaber

Fællesskaber udgøres af dem vi er, og det vi laver sammen. Alle børn i dagtilbud skal være en værdsat del af et fællesskab, og fællesskaberne skal have noget at byde på for alle børn.

Børns leg er grundlæggende for deres sociale og personlige læring og udvikling, og legen har en værdi i sig selv. Leg betyder både børns spontane leg på deres helt egne præmisser, og den leg, der igangsættes, rammesættes og eventuelt understøttes af de voksne omkring børnene.

Leg, læring, udvikling og dannelse sker i børnefællesskaber, som de voksne sætter rammerne for. Dagtilbuddets hverdag skal skabe rum til at børn kan indgå i både kendte og nye relationer på tværs af alder, køn og kultur. Det er det pædagogiske personale og ledelsens opgave at skabe balancen mellem individ og fællesskab i dagtilbuddet.

Vi har ansvar for at alle børn trives med sig selv, har gode relationer til andre børn og til de voksne, og at de evner at indgå i fællesskabet. På stuemøder og i de daglige samtaler gennemgås børnene regelmæssigt, og der tages beslutninger om eventuelle tiltag.

Vi sætter barren, så alle kan være med og har en kultur, hvor alle børn føler sig set og hørt.

Vi styrker fællesskabsfølelsen og tilhørsforholdet ved hjælp af fælles aktiviteter og gøremål.

At kunne udsætte sine egne behov er nødvendigt for at kunne være i en læringsituation, indgå i sociale relationer og deltage i fællesskabet. Læring skal forstås bredt, som noget der foregår hele tiden. Vi øver behovsudsættelse og det at vente på tur og har fokus på, at børnene lærer at lytte til hinanden for derigennem at stimulere deres empatiske evner. Måden vi forvalter arbejdet med de fælles værdier og normer og måden vi reagerer på, når børnene ikke efterlever disse, skaber fundament for barnets følelsesmæssige og sociale udvikling.

Vi er optaget af at skabe de bedst mulige betingelser og rammer, for at legen kan udfolde sig, og samtidig sikre, at alle børn er i gode legerelationer.

Tydelige rammer, faste strukturer og vokseninitierede aktiviteter kan skabe tryghed for de børn, der endnu ikke af sig selv har mod på at indgå i lege med andre børn uden voksendeltagelse. Vi sætter forskellige små lege i gang, hvor der øves forhandling, fordeles roller og trækker os lidt i baggrunden, når børnene viser sig parate til selv at fortsætte legen.

Der er legerum i lav og høj skala både ude og inde. De mange ture rundt omkring i skoven giver os mulighed for at skifte legeplads flere gange i løbet af en kort periode. Lejligheden og hytten er indrettet så der både er mulighed for lege i små grupper og plads til store armbevægelser.

'De voksne er opmærksomme på, at børnene kan deltage i vokseninitierede aktiviteter ud fra deres individuelle udviklingstrin. Der er i aktiviteterne mulighed for at skabe stor variation i sværhedsgraden og den hjælp barnet bliver tilbudt i aktiviteten. Dermed bliver alle børn udfordret så meget de kan. Børnene er motiverede, engagerede og synes at opleve aktiviteterne som meningsfulde. De voksne er opmærksomme på at forandre aktiviteterne afhængigt af børnenes perspektiver og motivationer. Det er oftest muligt for børnene at vælge om de vil deltage i de vokseninitierede aktiviteter eller om de vil engagere sig i noget andet.' (KIDS)

4. Det pædagogiske læringsmiljø hele dagen

Det pædagogiske læringsmiljø er rammen for børns trivsel og læring og indeholder mange af de andre aspekter beskrevet i skabelonen.

Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal være til stede hele dagen fra modtagelsen om morgenen til de sene eftermiddagstimer. Det pædagogiske læringsmiljø skal blandt andet give barnet mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien, lege forskellige og udviklende lege og bruge både emotionelle, sociale og kognitive kompetencer.

I arbejdet med børn i dagtilbud er fokus på at skabe pædagogiske læringsmiljøer, der ud fra et helhedssyn understøtter trivsel, læring, udvikling og dannelse for alle børn. Det kræver viden, der med afsæt i faglig refleksion med kollegaer og ledelse, skal bruges til at udvikle stærkere pædagogiske læringsmiljøer for børnene og stærkere læringsfællesskaber for de professionelle.

Det pædagogiske læringsmiljø i Skovtrolden er kendetegnet ved nærværende og opmærksomme voksne. Vi er optagede af stimulere børns nysgerrighed og styrke deres lyst til at lære.

Vi beskytter det enkelte barn mod for store udfordringer og giver det samtidig udfordringer, som det kan vokse og blive robust af.

Vi har inspirerende rammer både ude og inde som inviterer til lege og aktiviteter og vi har et alsidigt udvalg af beskæftigelsesmaterialer og legetøj.

Vi har en høj grad af genkendelighed qua vores struktur, faste rammer og daglige rutiner. Når de daglige rutiner bliver en indre rettesnor for barnet, giver det tryghed og forudsigelighed og frisætter barnets energi til leg og aktiviteter.

Vores daglige rutiner understøtter blandt andet personlig hygiejne, selvhjulpenhed med styr på tøj, madpakke og rygsæk, venskaber, fællesskaber, kultur og æstetik, ansvar for de fælles opgaver, sociale kompetencer og sprog og kommunikation.

Det har betydning, at der er kendte voksne, som har fælles værdier og mål, organisering og retning og at der er afsat tid til fælles refleksion. Vi har et godt arbejdsmiljø og et godt kollegialt samarbejde med en høj faglighed, som styrkes og udvikles på stuemøder, personalemøder og to årlige pædagogiske dage med fælles kompetenceudvikling.

5. Læring og læreplanstemaer

Børn lærer ved at udforske deres omverden med krop og sanser, ved at blive mødt af spørgsmål og udfordringer og ved selv at undres og stille spørgsmål. Børn lærer også ved at eksperimentere, prøve sig frem, fejle, gøre opdagelser og finde innovative løsninger. Børn lærer gennem kommunikation, udveksling og sociale interaktioner med de andre børn og de voksne i dagtilbuddet. Motivation og passende udfordringer har betydning for at lære og udvikle sig – både som individ og som del af et fællesskab. Børn har brug for voksne, der sætter rammer, guider og vil noget med dem, men de har også brug for plads til at være sig selv og til at gøre deres egne erfaringer.

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaerne skal tage udgangspunkt i Børne- og Socialministeriets beskrivelser af temaerne. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges inden for Børne- og

Socialministeriets to pædagogiske mål for hvert læreplanstema, hvor de pædagogiske mål beskriver sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Læreplanstemaerne er tilsammen udtryk for et bredt læringssyn, og det er afgørende, at de tænkes i en sammenhæng i dagtilbuddets arbejde. Opdelingen i temaer skal sikre fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling i dagtilbud. Læs de ministerielt fastsatte indholdsbeskrivelser og mål for læreplanstemaerne i: "Den styrkede pædagogiske læreplan – rammer og indhold", der kan findes på: www.emu.dk/omraade/dagtilbud.

Læreplanstemaerne er:

1. Alsidig personlig udvikling.
2. Social udvikling.
3. Kommunikation og sprog.
4. Krop, sanser og bevægelse.
5. Natur, udeliv og science.
6. Kultur, æstetik og fællesskab.

1. Alsidig personlig udvikling:

Hvilke visioner og værdier har vi for børnenes alsidige personlige udvikling?

De grundlæggende værdier i Skovtrolden skaber fundamentet for barnets alsidige og personlige udvikling.

Målene er, at

Barnet skal føle sig anerkendt og respekteret i børnehaven.

Barnet skal opleve sig betydningsfuldt og vigtigt i en legegruppe.

Barnet skal opleve tryghed og tillid i sine relationer til både voksne og andre børn i et dagtilbud uden mobning og drillerier, og hvor ingen holdes udenfor.

Både barnets individualitet og selvstændighed samt dets evne til at indgå i forpligtende fællesskaber skal understøttes.

Barnet skal føle sig som deltager og medskaber af fællesskabet i børnehaven. Barnet skal opleve at være medbestemmende, at indgå i, og erfare en demokratisk proces.

Barnet er glad og udfordret og har en varieret hverdag i et godt børnemiljø.

Barnet har lyst til at lære og mod på at give sig i kast med nye ting.

Hvordan sikrer vi, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og ukendte måder og får tillid til egne potentialer?

Dette sikrer vi ved:

At skabe trygge rammer

At have fokus på det enkelte barns trivsel og udvikling

At skabe en positiv atmosfære og sikre, at der er plads og gode rammer til leg

At skabe en spændende og varieret hverdag med gode oplevelser

At understøtte børns leg og give dem ideer, de kan afprøve. Det gør vi blandt andet ved at vi gennem iagttagelser og aktiv deltagelse bliver klogere på, hvad de er optaget af.

At der er voksne tæt på legen til at guide, vejlede, hjælpe med konfliktløsning, inspirere til nye lege og andre legekonstellationer

At være tilgængelige, så de altid kan få hjælp, når der er brug for det. Det giver dem mod til at afprøve ting i legen, som de ikke på forhånd er fortrolige med.

At være ansvarlige for de etiske regler og for hvordan vi behandler hinanden.

At støtte børnene i at danne gode ligeværdige relationer.

At skabe en god balance mellem børns leg og voksenstyrede aktiviteter.

At lave aktiviteter som styrker den enkeltes oplevelse af at være en del af fællesskabet.

Hvilke tegn ser vi på, at det sker? Hvad gør vi, hvis det ikke sker?

Når det enkelte barn trives med sig selv og har gode relationer til andre børn og voksne.

Når det indgår i lege med andre og deltager i fællesskabet.

Når barnet udvikler sig i en positiv retning, tror på sig selv og hviler i sig selv.

Hvis et barn ikke trives eller hvis det i en periode ryger lidt af sporet, reagerer vi med det samme.

Ud fra iagttagelser og samtaler med kollegerne udarbejdes der handleplaner, som der efterfølgende evalueres på. Vi har desuden et tæt samarbejde med forældrene, som er vigtige medspillere, hvis vi skal nå i mål med det pædagogiske arbejde.

Hvordan kan vi bedst muligt sikre løbende refleksion og fælles faglig drøftelse af, hvordan vores læringsmiljø understøtter børnenes alsidige personlige udvikling?

Gennem fælles faglig kompetenceudvikling på pædagogiske dage.

Via iagttagelser og faglige refleksioner på stuemøder.

Via sparring og faglige refleksioner på personalemøder – her er det vigtigt, at vi tør sætte os selv i spil og udfordrer hinanden.

Ved regelmæssig anvendelse af relationsskemaet som grundlag for den faglige drøftelse vedrørende det enkelte barn.

2. Social udvikling

Hvad betyder demokratisk dannelse for os?

Demokratisk dannelse handler om at blive set og hørt og opleve, at man har medindflydelse på de forhold, der vedgår én og at man både kan give og tage plads i verden. Dannelse handler også om, at man lærer at tage hensyn til hinanden og respekterer hinandens forskellighed.

Vi forholder os nysgerrigt til, hvad der sker i de enkelte børn – hvad de tænker og føler i givne situationer og hvordan de oplever det, der sker omkring dem. Når børn bliver mødt med, at deres perspektiver er betydningsfulde, kan det styrke deres engagement i fællesskabet og deres lyst til at bidrage med ideer og forslag. Barnets medbestemmelse øges i takt med alder og modenhed.

Vores mål er, at alle børn har mindst en ven og at de oplever sig som en del af fællesskabet.

Vi er opmærksomme på hvilke legerelationer det enkelte barn indgår i, da det har stor betydning for barnets personlighedsdannelse, at relationerne giver barnet positive udviklingsmuligheder. I forhold til udviklingen af empati er vi altid undersøgende og nysgerrige i forhold til begge parter perspektiv og taler med dem om deres egne og de andres følelser og udtryk.

I hvilken grad synes vi, at vi arbejder med forskellighed som en ressource?

Hvordan kommer til udtryk?

Vi fremhæver det enkelte barns ressourcer og kompetencer både i forhold til de andre børn og i samarbejdet med hinanden og med forældrene.

Vi gør det betydningsfuldt, at alle er med.

Målet er, at der i Skovtrolden er et miljø, som rummer og respekterer alle børn og deres familier.

I personalegruppen er vi forskellige med forskellige ressourcer og kompetencer. I vores samarbejde er vi ligeværdige og vi respekter hinanden og er på den måde gode rollemodeller.

Hvad kendetegner et barn, der trives?

Et barn der trives, hviler i sig selv, er glad og har gode relationer til andre børn og til de voksne og indgår i små og store fællesskaber. Et barn der trives, kan sige til og fra, kan gå på kompromis, kan give sig hen til legen på legens præmisser og kan udsætte egen behov Et barn der trives, kan fordybe sig og lukke af for forstyrrelser. Et barn der trives, har et åbent sind, er nysgerrig på verden omkring sig og har mod på livet.

3. Kommunikation og sprog

Hvilke tiltag arbejder vi med for at udvikle sprog?

Målet er, at:

Barnet har et alderssvarende ordforråd

Barnets sprog udvikles for at styrke de personlige kompetencer

Barnets kommunikative evner styrkes

Barnet kan udtrykke sig ved hjælp af kropssprog

Metoderne er:

Samtaler med det enkelte barn og med gruppen af børn.

Vi hjælper børnene med at sætte ord på deres følelser.

Vi øver det at lytte når andre taler og tale, når det bliver ens tur.

Vi sikrer, at alle børn kommer til orde

Vi læser højt og samtaler om indholdet

Vi øver rim og remser – både de kendte og dem vi selv finder på

Vi leger med ordene

Vi synger sange

Vi anvender relationsskemaet som et arbejdsredskab til at sikre, at alle børn er i gode relationer til voksne og dermed i gode samtaler

Vi samarbejder med forældrene

Vi samarbejder med talepædagogen

Hvilken viden bygger vi vores tiltag på?

Vores faglige viden om børns sproglige udvikling

Kompetenceudvikling af dagtilbuddets sprogpædagog

TRAS (Tidlig Registrering af Sprogudvikling)

Sprogvurderinger

Videndeling med talepædagogen

Hvordan anvender vi data i vores samarbejde og faglige refleksioner for at understøtte børnenes sproglige og kommunikative udvikling?

Ud fra observationer og iagttagelser bliver barnets sprog og sprogforståelse vurderet. Vi sprogvurderer det enkelte barn og handler på det, hvis barnet er sproglig udfordret. Ud fra vores data bliver det besluttet, om talepædagogen skal kontaktes. I vores samarbejde med forældrene bruger vi de indsamlede data.

4. Krop, sanser og bevægelse

Hvordan hjælper vi børnene med at udvikle nye færdigheder, og udvikle det de allerede kan?

Vi har fokus på det enkelte barns motoriske udvikling. Barnets motoriske formåen spiller ind i forhold til dets sociale liv: at kunne følge med, ikke altid at være den sidste, at have kræfter og energi til at lege. At være aktiv fremfor at være tilskuer bidrager både til barnets psykosociale udvikling og til udvikling af sanseintegration og motoriske færdigheder. Vi bevæger os ofte i kuperet terræn og spotter derfor også tidligt børn, der har motoriske vanskeligheder og handler på det i samarbejde med forældrene.

Vi er opmærksomme på de børn, der ikke af sig selv tager motoriske udfordringer op. De får en ekstra hånd og opmuntres til at forsøge sig med hjælp fra en voksen. Vi opmuntrer dem til at kravle op ad skrænter og ned i kløfter og til at klatre i træer. Vi hepper på dem og giver dem ros og skulderklap, når de lykkes med det.

Vi bruger skoven og stranden som øvebane. De voksne er vigtige rollemodeller i forhold til fysisk aktivitet og viser vej over væltede træstammer, op ad skrænterne og på kælk ned af bakken.

Vi prioriterer at have god tid til de daglige rutiner og har fokus på at opøve selvhjulpethed, fordi det giver en stor frihed, tilfredshed og glæde for barnet at kunne selv.

Alt læres gennem gentagelse og børnene opmuntres til at mase med tingene - det er dér, de udvikler sig.

Hvilke læringsmiljøer tilbyder vi – ude som inde – som understøtter bevægelse?

De fysiske rammer har stor betydning for, hvad børnene inspireres til at lave. Omgivelserne kan indbyde og inspirere børn til bestemte former for leg. Både børn og voksne fortolker omgivelserne i lyset af, hvad man kan lave det pågældende sted, og hvordan man kan bruge omgivelserne til forskellige former for leg og aktiviteter.

Udelivet i Skovtrolden giver uendelige muligheder for leg og fordybelse i udfordrende, spændende og forskelligartet terræn. Børn profiterer af udfordrende, sjove og forskelligartede fysiske rammer fordi det giver dem lyst til at bruge kroppen på mange forskellige måder.

Vi har mange forskelligartede baser rundt omkring i skoven og ved stranden, som på hver deres måde inspirerer til forskellige former for leg og legekonstellationer. De fleste steder inspirerer til, at man bruger sin krop på forskellige måder. Der er væltede træstammer, man kan gå balance på, træer man kan klatre i - til nybegyndere og til de mere øvede, der er skrænter, der kan bestiges og dæmninger der kan bygges. Vi bygger huler og sandslotte, plukker bær og blomster og finder skaller og sten. I løbet af bare en uge kommer vi omkring rigtig mange bevægelsesformer, som er en naturlig integreret del af børnehavelivet hos os

I vores lejlighed i byen har vi et stort puderum, som giver mulighed for store armbevægelser. Rummet og adfærden her reguleres af de voksne, som ligeledes inspirerer til forskellige former for lege. Der er meget gulvplads i grupperummene, som giver mulighed for bevægelse i både høj og lav skala.

Hvilke læringsmiljøer tilbyder vi, som understøtter både grovmotorisk-, finmotorisk- og sansemotorisk udvikling?

Vi bevæger os dagligt i meget varieret terræn, hvilket er udviklende og stimulerende i forhold til barnets grovmotoriske udvikling. I forhold til opøvelse af motoriske færdigheder kræver det, at barnet får mulighed for at øve sig mange gange. Der er en lang øvebane fra at gå forsigtigt rundt på kanten af sandkassen med en voksen i hånden til selv at gå på en væltet træstamme – og stor selvtillid og stolthed, når de kan det. At kunne mestre at klatre hele vejen op ad skrænten fra stranden kræver øvelse, balance, mod og stærke muskler og det kræver voksne, der vil det og viser vejen. Vi opsøger de samme steder mange gange og kombinerer det med nye steder, som byder på andre udfordringer end de vante.

Ved hytten har vi hængekøjer og gynger, som stimulerer vestibulærsansen.

6 gange om året tager vi i Springhallen. Personalet her siger, at de kan se på børnene, at de er vant til at bruge deres krop.

Udelivet byder på mange finmotoriske udfordringer. Vi plukker blomster og bær, samler skaller og finder små dyr, som skal behandles med forsigtighed. Vi sætter perler på søm og hamrer dem i en træstub, vi knækker nødder på fliserne med sten og tegner med kridt.

Inde har vi et varieret udbud af beskæftigelsesmaterialer og legetøj.

Udelivet byder på en mangfoldighed af sansemæssige stimuli:

At have bare tæer i sandet, på græsset og på træstammerne

At lege med mudder

At smage på skovens frugter og bær

At sidde omkring bålet og mærke varmen og duften af røg

At mærken vinden i ansigtet

Der er børn som ikke bryder sig om at få sand på fingrene og som ikke vil tage deres støvler af, hvis de er våde. De skal med de rette stimuli have opøvet en sansemæssig robusthed til at kunne håndtere den slags sansemæssige forstyrrelser.

Hvilke rammer skaber vi, så alle børn oplever bevægelsesglæde?

Børn har behov for leg, udfoldelse og fysisk aktivitet. Fysisk aktivitet hos børn er en forudsætning for udvikling af kropsbevidstheden, gode motoriske færdigheder, personlighed, selvværd og læring. Det giver energi at bruge sin krop og det har betydning både fysisk, psykisk og socialt.

Nogle børn foretrækker sandkassen andre kan bruge timer på at køre på scooter. Vores opgave er at inspirere til andre lege og nye måder at bruge kroppen på.

Området omkring vores hytte udgør sammen med vores baser rundt omkring i skoven en rigdom af muligheder for fysisk udfoldelse. Vi er ofte på ture og skifter udeareal flere gange i løbet af en

kort periode. Vi opsøger forskellige steder i skoven, hvor der er bevægelsesmæssige udfordringer for alle børn. Vi leger bevægelserne ind og deltager aktivt og gør det til noget sjovt at øve sig.

Tæt på hytten har vi på en pædagogisk dag etableret en forhindringsbane med henblik på at skabe flere motoriske udfordringer og stimulerer bevægelsesglæden.

Lejligheden i Klostergade er indrettet, så der er mulighed for både små og store armbevægelser. Her er pudrum og små rum og kroge, hvor man kan bygge huler, lege med Lego, bygge togbane, lave puslespil, tegne, klippe og klistre og lege med perler.

Hytten giver ligeledes mulighed for forskellige indendørs aktiviteter.

Hvordan arbejder vi med, at børnene bliver fortrolige med egen krop, og udvikler god kropsfornemmelse?

Gennem legen får barnet en forståelse af egen krop og kropslighed og erfarer egen kropslig styrke og konsekvenser af egen kropslig virksomhed.

Alle børn er dagligt i fysisk aktivitet både ude og inde. Vi klatrer, kravle på skrænter, kælker, tumler, løber, kravler, kaster, hopper, går balance, bygger huler og øver os – alt sammen noget der er medvirkende til, at barnet opøver en fornemmelse for egen krop og dens formåen.

Inde er det hovedsagelig bevægelse i mindre skala.

Vi træner kropsbevidsthed gennem opøvelse af personlig hygiejne – at tørre sig efter toiletbesøg, vaske hænder, mærke at næsen løber og pudse den eller få hjælp til det og opfordringer til at mærke efter, om tøjet sidder som det skal. Vi spørger ind til det og guider og hjælper barnet med at sætte ord på det. Vi sætter ord på kropslige oplevelser, som at det kilder, det er koldt eller varmt, det gør ondt, det er dejligt.

Vi øver færdigheder som at tage tøj på, vaske hænder, tage rygsæk på og spænde stropperne, spænde selen i bussen og med alderen at tørre sig selv efter toiletbesøg.

Vi har musik med forskellige fagtesange afsluttende med afslapning til rolig musik på hver sin madras.

Voksenregulerede "slås lege". Hvordan kan vi kæmpe mod hinanden så det er rart for begge parter og så legen ikke går i stykker, fordi man har været for voldsom.

Holde i hånd - en stor passer på en mindre og afstemmer sit tempo, når vi er på tur eller går ned til bussen.

At blive bevidst om sult og tørst, om kulde og varme

Fysisk kontakt mellem barnet og den voksne i form af knus og kildeture.

5. Natur, udeliv og science

Hvilke muligheder stiller vi til rådighed for, at børnene får direkte kontakt med et bredt udsnit af naturen

Vi har fornemme muligheder til rådighed. Vi færdes som skovbørnehave dagligt i naturen og forholder os sammen med børnene nysgerrigt og undersøgende til de vi ser og oplever. Vi har opslagsbøger i vores rygsække og går på nettet for at finde svar på de mange spørgsmål. Børnene lærer at skelne mellem forskellige fugle, træer, blomster, dyr og insekter. De kan f.eks. kende en

rævelort fra andre lorte. Vi har flere gange om året temauger, som oftest omhandler et naturfænomen. Vi opholder os dagligt i naturen og følger dermed årets gang og de skiftende årstiders vejrlig.

I vinterperioden fodrer vi fugle og egerne og om sommeren følger vi blandt andet svalernes redebygning og opfostring af unger.

Hvordan griber vi børnenes spørgsmål og optagethed som udgangspunkt for fælles undersøgelser og dialoger om natur, udeliv og science?

Årsag, virkning og sammenhænge

Vi forholder os nysgerrigt og undersøgende til det, børn bliver optaget af og sætter selv spot på det, vi møder på vores vej gennem skov og krat. Når børnene om foråret finder snegle, kan vi en temauge fordybe os i snegle og sammen blive kloge på deres levevis og ved selvsyn konstatere, at de kan trække 8 gange deres egen vægt ved at fæstne en lille vogn af papir på sneglens ryg og lade den trække 8 artsfæller. Vi nummererer vinbjergsneglene og lave små væddeløb på fliserne.

Når børnene finder små dyr under sten og væltede træstammer, kan vi have en temauge om små dyr, hvor vi indsamler dem og laver forskellige arrangementer, de kan bo i, så vi kan studere dem.

På stranden bygger vi dæmninger af sand og sten og finder ud af, hvad der bedst kan modstå bølgerne fra færgen.

Vi eksperimenterer sammen med børnene: kan bagepulver og ketchup blive til en vulkan? Kan vi selv lave kæmpesæbeboblere? Kan vintergækker skifte farve, hvis man sætter dem i vand med frugtfarve?

Når det regner, graver vi vandkanaler ved hytten og eksperimenterer med at lave dæmninger og undersøge, hvornår de bryder. Vi undersøger også, hvad der kan flyde og hvad der synker.

Vi fanger haletudser og har dem i et akvarie, hvor vi følger deres udvikling frem til, at de bliver frøer og sættes ud igen.

Hvordan kan vi arbejde med bæredygtighed, så det bliver konkret og håndgribeligt for børnene?

Vi er meget optagede af ikke at efterlade nogen former for affald i naturen. Finder vi affald tages det med til nærmeste skraldespand. Vi taler om, hvad man kan efterlade i skoven, som dyrene spiser og hvad man ikke må efterlade. Vi bruger ikke sølvpapir i madpakkerne.

Hvordan arbejder vi med at udvide børnenes forståelse af årsag, virkning og sammenhænge?

Vi ser, hvordan væltede træstammer langsomt nedbrydes af svampe, hvordan blade bliver til muld og hvordan døde dyr giver næring til andre dyr. Vi følger årstidernes skiften og plukker anemoner, spiser bær og finder kastanjer. Vi ser et frø spire og blive til et lille træ og ser en haletudse blive til en frø. Børnene får så vidt muligt svar på deres spørgsmål.

Hvordan arbejder vi med at understøtte børnenes matematiske opmærksomhed?

Naturen har mange matematiske former: spindelvæv, formen på forskellige blade, antal kronblade på en blomst. Vi kigger på naturens forskellige former og farver og giver børnene små opgaver med at finde noget i en bestemt form eller en bestemt farve.

Børnene skiftes til tælle alle børn om eftermiddagen, inden vi går ned til bussen. Vi taler om, hvor mange piger der er og hvor mange drenge der. Vi øver det at dele, så alle får lige meget. Vi kan stemme om, hvilken vej vi går i skoven og tælle hvem der stemmer for hvad.

6.Kultur, æstetik og fællesskab

Hvordan arbejder vi med børnenes nysgerrighed for forskellige kulturer og traditioner?

Vi er nysgerrige på det, vi hver især er rundet af.

Vi har flere børn, hvor den ene eller begge forældre kommer fra et andet land og hvor børnene taler to sprog. Den enkelte families madkultur og traditioner afspejler sig i børnenes madpakker og kan være et samtaleemne, når vi spiser frokost.

Vi har gode traditioner i forbindelse med jul og fastelavn og taler om, hvordan der kan være forskellige måder at fejre jul på.

Hvordan taler og undersøger vi sammen med børnene forskelle og ligheder mellem mennesker, herunder køn, oprindelse, status mv?

Forskelle er en naturlig del af verden og vi bidrager alle til det fællesskab, vi er en del af. Vi forholder os til, at vi er forskellige og taler med børnene om, at vi ser forskellige ud. Der er forskellige måder at være familie på, nogle børn bor med begge deres forældre, nogle børns forældre er skilt og børnene bor hos forældrene på skift, nogle børn er donorbørn og kender ikke deres far, nogle børn er enebørn, mens andre har søskende.

Hvordan inddrager vi børnegruppens mangfoldighed i etableringen af læringsmiljøer?

Målet er, at det skal være sjovt og lærerigt for alle børn at gå i børnehave. Aktiviteterne er målrettet børnenes alder og evner og vores rammer gør det muligt at gribe børnenes ideer og følge der spor og perspektiv. De ældste børn er kulturbærere og opmuntres til at være omsorgsfulde og hjælpsomme over for de yngre børn. Vi giver børnene den nødvendige støtte i forhold til at etablere legerelationer. Vi laver emneuger hvor vi kommer rundt om det enkelte emne på forskellige måder: vi leger, rører, skaber, føler, synger og lærer faktuelle ting om emnet. Vi lærer på forskellige måder og den varierede tilgang giver det enkelte barn mulighed for at være med og tilegne sig emnet på sin måde og i eget tempo. Børnene definerer sig selv som Skovtrolde og leger sammen på tværs af køn og alder.

Hvordan understøtter vi børnenes kreative udfoldelser, fantasi og nysgerrighed?

En forudsætning for at børn udvikler deres fantasi og kreativitet er, at de får tid, rum og rammer til selv at finde på og at der er spilbare voksne til at hjælpe, understøtte og videreudvikle på børnenes ideer. Børnene har en varieret mængde af beskæftigelsesmaterialer til rådighed og uendelige mange forskellige naturmaterialer lige ved hånden, så der er daglig gang i forskellige kreative aktiviteter og lege.

Ud over det har vi forskellige aktiviteter og traditioner i løbet af året, som understøtter børnenes kreativitet og udfoldelse.

De ældste børn laver en cirkusforestilling, som vises til sommerfesten de øvrige børn, for søskende, forældre og bedsteforældre.

Vi har gode musiktraditioner både som planlagte aktiviteter og som spontane indslag og har desuden vores egen skovtroldesang.

En gang om året har vi et lerprojekt med en keramiker tilknyttet Børnekulturhuset. Projektet afsluttes med en fernisering for forældre og søskende.

Når et barn har fødselsdag, bidrager alle børn med en tegning til en fødselsdagsmappe. Mappen vises frem for hele børnegruppen, når vi fejrer fødselsdagen.

Når vi har emneuge, er der altid et eller flere kreative indslag.

Til julefesten går de ældste børn Luciaoptog for deres forældre, søskende og bedsteforældre og julefesten for børn og personale starter med en julegudstjeneste i Vor Frue kirke.

I Skovtrolden har vi ikke iPads. Børnene har rigelig adgang til skærme derhjemme og forældrene er meget tilfredse med, at de alene kan disponere over deres børns skærmforbrug. Vi har ubegrænset adgang til naturens materialer, vi har terrarier, dolke, farver og papir og masser af gode bøger og hvis vi skal finde svar på et spørgsmål, googler vi det på telefonen.

6. Det fysiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske miljø bør invitere til leg, udforskning af omgivelserne og såvel fysisk aktivitet som fordybelse både inde og ude. Den fysiske indretning bør være fleksibel i forhold til at kunne bruges til varierende pædagogiske formål, men bør samtidig muliggøre en kontinuitet i længerevarende lege og andre aktiviteter.

Indendørs er der mange små, indbydende legeområder. Rummene er funktionsopdelte og der er lagt vægt på at afgrænse og tydeliggøre rummene gennem de materialer der findes. Der er således mange forskellige legeområder, hvor børn og voksne har mulighed for at fordele sig. Der er mulighed for at have aktiviteter i både høj og lav skala, uden at forstyrre hinandens aktiviteter. Der bliver ryddet op, så legetøj, spil og materialer indbyder til leg.

Udearealerne byder på en mangfoldighed af muligheder for leg og fordybelse. Omkring hytten er der mange små, afgrænsede rum under buske og træer, hvor børn i mindre grupper kan lege uforstyrret. Her er huler, skovle, køretøjer, gynger, bolde, pinde, sten, blade, sand, jord og vand.

Ved at opsøge vores forskellige, velkendte baser rundt omkring i skoven kan vi tilbyde børn og voksne stor variation i forhold til de fysiske rammer og dermed også inspiration til forskelligartede lege, aktiviteter og muligheder for fysisk udfoldelse.

Vi vil fortsat være optaget af at lave ændringer og fornyelse af de fysiske rammer såvel ude som inde, så de fremstår inspirerende for både børn og voksne.

7. Børn i udsatte positioner

Dagtilbud af høj kvalitet med gode pædagogiske læringsmiljøer har stor betydning for alle børn, men særligt for børn i udsatte positioner. Børn kan være i udsatte positioner af vidt forskellige grunde, og det pædagogiske personale og andre fagprofessionelle har ansvar for med tidlig, rettidig indsats at identificere børn med behov for en særlig opmærksomhed. Samtidig skal der arbejdes med rummelige fællesskaber, hvor alle børn har en naturlig plads. Børn i udsatte positioner skal støttes, så de både udfordres tilpas og oplever mestring i det almene fællesskab og efter behov også i mindre gruppesammenhænge med et særligt fokus. Nogle gange skal legen støttes, guides og rammesættes, for at udsatte børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for dem. Kvaliteten i interaktionen mellem barn og voksen er betydningsfuld for alle børn, men i særlig grad for børn i udsatte positioner.

Al udvikling og læring har afsæt i gode relationer. Relationen mellem barnet og den voksne har afgørende betydning for barnets læring og udvikling. Vores tilgang til det enkelte barn er positiv og anerkendende. Vi bruger blandt andet relationskemaer som arbejdsredskab for at sikre, at alle børn er i gode relationer til voksne.

Ud fra iagttagelser, observationer og fælles refleksioner og i tæt samarbejde med forældrene besluttet den fælles retning og indsats i forhold til det enkelte barn. I vores samarbejde med forældrene er vi tydelige og ærlige.

Vi tilstræber en tidlig rettidig indsats, drøfter mulige indsatser på stuemøder og personalemøder, holder ekstra samtaler med forældrene og indkalder til konsultativt forum, når det skønnes nødvendigt.

Trivselsmøde er et møde hvor forældre, repræsentanter fra barnet gruppe samt en psykolog og en talekonsulent fra Pædagogisk, psykologisk Rådgivning deltager.

Vi tænker børn med særlige behov ind i vores planlægning og ændrer planer, hvis et barns dagsform er ude af trit med de planlagte aktiviteter. Vi guider børn i udsatte positioner og skåner dem mod overbelastning.

Vi fremhæver det enkelte barns styrker i alle børns påhør og er meget optagede af, at ingen børn bliver udstillet.

De daglige rutiner samt aktiviteter i små grupper, for hele gruppen og fællesaktiviteter for hele huset er med til at styrke det enkeltes barns tilhørsfølelse.

Vi leger lege alle kan være med til og vi går med i legen for at guide og inspirere. Vi arbejder målrettet på at alle børn har gode legerelationer og vi laver aktiviteter der understøtter fællesskabet og det enkelte barns tilhørsforhold.

8. Forældresamarbejde

Et godt forældresamarbejde om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse er af afgørende betydning. Forældrene skal derfor både inddrages aktivt i og have indflydelse på dagtilbuddets arbejde. Samarbejdet sker både i form af det formelle bestyrelsesarbejde/forældrerådsarbejde og samarbejdet i hverdagen på tværs af dagtilbud og hjem om det enkelte barn, og om skabelsen af inkluderende børnefællesskaber.

I det daglige forældresamarbejde indgår også vejledning af og sparring med forældrene om, hvordan de understøtter deres barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det pædagogiske personale og forældrene afstemmer forventningerne til hinanden og samarbejdet, med afsæt i den enkelte families behov, og alle skal opleve, at de bliver set, hørt og har indflydelse.

I overgangen fra vuggestue har vi en klar plan, som indgår i det i velkomstmateriale, forældrene får tilsendt inden barnet starter i børnehaven.

I overgangen fra børnehaven til skole har vi en forældresamtale et halvt år før skolestart, hvor vi i fællesskab aftaler, hvad der skal være fokus på i forhold til barnets trivsel, færdigheder og kompetencer frem til sommerferien. Forældresamtalerne forberedes på stuemøder, hvilket er med til at give et så nuanceret billede af barnet som muligt og samtidig sikre at vi har fælles mål og retning i forhold til det pædagogiske arbejde.

Ud over den daglige kontakt har forældrene mulighed for vejledning og sparring gennem tre forældresamtaler i løbet af barnets tid i børnehaven.

Vi indkalder eksterne fagpersoner, når det er nødvendigt.

Forældrene til de 3-årige indkaldes til et informationsmøde en måned efter opstart, hvor personalet blandt andet informerer forældrene om vores forventninger til dem – efterfølgende får de disse på skrift.

På et årligt forældremøde holder vi et oplæg om noget inden for det pædagogiske arbejde, som vi er særligt optagede af på det givne tidspunkt – det kan f.eks. være betydningen af børns leg, robuste børn, sociale kompetencer eller motorik og sprog.

En gang om måneden får forældrene et nyhedsbrev, hvor vi udover praktiske informationer gør rede for den førte pædagogik – hvilke overvejelser ligger der bag de beslutninger, vi tager og de aktiviteter vi sætter i gang.

Gennem formelle og uformelle møder og aktiviteter arbejder vi på at styrke fællesskabet i forældregruppen og dermed styrke de inkluderende børnefællesskaber. Ud over det årlige forældremøde har vi en arbejdsdag i hytten med fællesspisning, vi holder sommerfester og julefester for forældre, søskende og bedsteforældre og samler forældrene til en årlig fernisering i forbindelse med et lerprojekt. Vi opfordrer forældrene til at lave legeaftaler hjemme og til at lave mere uforpligtende aftaler om at mødes i weekenden, for eksempel på Børnenes jord.

Vi opfordrer i vores velkomstmateriale forældrene til at være inkluderende, når der inviteres til private fødselsdage:

'At opleve sig selv som en del af fællesskabet er grundlaget for at barnet trives og udvikler sig på en positiv måde. Dette har vi alle et ansvar for. Derfor opfordrer vi jer til at være opmærksomme på dette, hvis I inviterer til fødselsdag uden for børnehaven. Sørg altid for at invitere alle med, så ingen børn føler sig ekskluderet.'

9. Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx skoler, biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Dagtilbuddet skal endvidere overveje om et samarbejde med fx ældre medborgere, skolebørn fra mellemtrinnet og udskoling eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk, kan bidrage til at styrke arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

En gang om året har vi via Børnekulturhuset en aftale med en lokal keramikker, som over et fire dages forløb laver lerfigurer sammen med børnene. Efterfølgende kommer vi ned på hendes værksted i midtbyen og glaserer figurerne. Til den efterfølgende fernisering for børn og forældre deltager også keramikeren.

Fem til seks gange om året tager vi i DGI-huset – et motorisk udfordrende og spændende sted, som understøtter det pædagogiske arbejde med børnenes motoriske udvikling samt en læring i forhold til at kunne afstemme sig efter omgivelserne.

I december måned går vi i den lokale kirke, hvor præsten holder en julegudstjeneste kun for os. Vi har et godt samarbejde med kirken og aftaler på forhånd, hvordan det skal foregå og hvilke sange og salmer der skal synges. Denne tradition understøtter det pædagogiske arbejde inden for kultur, æstetik, dannelse, kommunikation og fællesskab.

Sammen med de kommende børnehaveklassebørn deltager vi i et årligt arrangement på distriktsskolen. Dette understøtter dels vores arbejde med overgangen fra børnehave til skolen og dels vores samarbejde med skolen.

10. Sammenhæng med børnehaveklassen

Sammenhæng i børnenes liv betyder, at skolen bygger videre på et tydeligt børneperspektiv, der tager over, hvor dagtilbuddet slipper. Det skoleforberedende arbejde i dagtilbud handler især om, at der i børnenes sidste år i dagtilbud etableres pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børnenes sociale kompetencer og færdigheder som vedholdenhed og fordybelse. Derved forberedes de på at møde nye sociale og faglige sammenhænge med tro på egne evner, nysgerrighed og gå-på-mod. Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbud skal også introducere til og give børnene mulighed for at udvikle faglige færdigheder i form af leg med bogstaver, tal, mønstre, former m.v.

Børnehavetiden skal først og fremmest være sjov og lærerig.

De kommende skolebørn fra begge grupper starter i efteråret i en storebørnsgruppe, som mødes en gang om ugen. I januar måned overnatter de i hytten – noget de med spænding ser frem til.

Målet med gruppen er at styrke sammenholdet, udvikle børnenes sociale kompetencer og forberede dem til skolelivet gennem opgaver og aktiviteter, der retter sig mod deres aldersgruppe. Der er fokus på det at kunne koncentrere sig om en opgave og på at være vedholdende og på hvordan man agerer i forskellige sammenhænge. Gruppen tager på

museumsbesøg og på indkøb, de tager på besøg hos hinanden og taget til distriktskolens arrangement for kommende skolebørn.

Der bliver stillet flere krav til de ældste børn om, at de i højere grad hjælper til med de praktiske opgaver og hjælper de yngre børn, når de har brug for det. Det er opgaver de vokser med og føler et ansvar for.

11. Ledelse

Ledelsen har ansvaret for, at personalet besidder viden og konkrete kompetencer til at kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og til at inddrage forældrene. Ledelsen understøtter og kvalificerer faglige, pædagogiske refleksioner hos personalet via facilitering, sparring og løbende metodeudvikling med fokus på udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer og på at skabe stærkere læringsfællesskaber. Den samlede ledelse understøtter dagtilbuddets åbenhed over for lokalsamfundet. Den pædagogiske leder organiserer arbejdet, så det understøtter personalets arbejde med den pædagogiske læreplan.

Vi ønsker at fremstå som en åben og tillidsskabende ledelse, som i dagligdagen medvirker til at skabe et godt arbejdsklima. Vi skal være troværdige og uden skjulte dagsordener. Gennem fælles faglige dialoger, refleksioner og argumentationer skal den enkelte medarbejder gives mulighed for at forme og udvikle den pædagogiske praksis. Ledelsen har det overordnede ansvar for den pædagogiske udvikling i børnehaven og skal sørge for, at processen holdes i gang og give plads til, at den enkelte medarbejders faglighed og ekspertise vedligeholdes og udvikles.

En forudsætning for at lykkes med at fastholde og udvikle et dagtilbud af høj kvalitet er et godt personalesamarbejde, hvor der er tid og rum til fælles refleksion og kollegial sparring. Hver gruppes personale har stuemøde to gange om måneden af 2½ times varighed, personalet har et månedligt personalemøde af 3 timers varighed og efter behov er der mulighed for opfølgning og refleksion i dagligdagen.

På stuemøder og personalemøder har vi faglige refleksioner, hvor det forventes, at alle byder ind. Vi er nysgerrige på hinandens ideer og synspunkter og vores tilgang til hinanden er åben og anerkendende.

Læreplanen er et arbejdsblad, som alle i personalegruppen er medforfattere af. Den gennemgås regelmæssigt og der justeres efter behov.

Vi har to pædagogiske dage om året, hvor vi via eksterne undervisere får et fælles fagligt kompetenceløft og en fælles tilgang til at implementere nye tiltag.

12. Pædagogisk personale

Det pædagogiske personale skal sammen skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Det er hensigten, at legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed, samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling, er udgangspunktet

for de læreprocesser, som barnet indgår i. For at kunne lykkes med dette er det centralt, at det pædagogiske personale i det interne arbejde både kan tage ledelse og give følgeskab.

På personalemøder og stuemøder bliver det pædagogiske arbejde med børnene planlagt og de forskellige opgaver bliver fordelt i personalegruppen, ligesom ansvaret for de mange praktiske opgaver bliver uddelegeret.

Mellem 9 og 15 er vi uforstyrret i skoven, hvor der er rig mulighed for at sætte aktiviteter i gang, at fordybe sig og lege uforstyrret. Vi bliver sjældent forstyrret af telefoner eller børn der bliver afleveret eller hentet i det tidsrum.

Gennem leg og aktiviteter støtter vi børnene i at være nysgerrige og eksperimenterende og bakker så vidt muligt op om deres ideer og forslag.

Med afsæt i den aktuelle børnegruppe aftales det på stuemøderne, hvilke ture vi skal på og hvilke aktiviteter der skal sætte i gang for den kommende 14 dages periode. På stuemøderne er der desuden fagligt fokus på det pædagogiske arbejde med det enkelte barn og med hele gruppen og der er tid til gennem faglig refleksion og sparring at finde fælles retning.

På to årlige pædagogiske dage får personalet gennem oplæg, undervisning og læsning af relevant faglitteratur et fælles kompetenceløft, som kvalificerer det pædagogiske arbejde.

Vi bakker i personalegruppen hinandens ideer og forslag op og italesætter det kollegerne lykkes med.

Forudsætningen for at lykkes med at være gode rollemodeller, der inspirerer børnenes kreativitet, nysgerrighed og eksperimenterende leg er, at der er et godt arbejdsmiljø, hvor der er tid til gensidig sparring og inspiration, hvor vi har tillid til hinanden og mod til at udfordre hinanden i forhold til det pædagogiske arbejde og hvor organiseringen af de praktiske opgaver bliver fordelt på en sådan måde, at der går mindst muligt tid fra børnene.

Målet er, at den enkelte kommer på arbejde i godt humør og med en positiv tilgang og gejst til endnu en dejlig dag på arbejde.

13. Dokumentation og refleksionspraksis

Ledelsen har ansvar for, at det pædagogiske personale løbende forholder sig refleksivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. Det kan fx ske ved, at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse, og systematisk refleksion og justering af praksis.

Professionel dømmekraft og en systematisk faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis er et vigtigt grundlag for lokalt at udvikle dagtilbud af høj kvalitet. Refleksionen forudsætter, at man er nysgerrig og undersøgende på hinandens praksis, søger sparring og tilbyder hjælp. Samtidig skal man turde udfordre hinandens vaner og rutiner og gøre det naturligt at dele viden og ideer til nye løsninger på tværs. Med afsæt i refleksionen og en stærk feedbackkultur skabes der i dagtilbuddet, afdelingen og i den enkelte gruppe stærkere læringsfællesskaber. Derved opbygges og udvikles både den professionelle kapacitet og dømmekraft.

Dokumentationen kan både være kvantitative og kvalitative data. Dokumentation til udvikling af de pædagogiske læringsmiljøer kan være personalets beskrivelser, iagttagelser eller videooptagelser af den pædagogiske praksis. Dokumentation af børnenes udbytte kan eksempelvis være børnenes egne produktioner, meninger, udtryk for trivsel, hvad de er optagede af og forældrenes informationer, holdninger og tilfredshed. Dokumentation er også det pædagogiske personales erfaringer, viden fra observation af børnenes leg og fortællinger fra praksis. Sidst men ikke mindst er data også viden baseret på forskning, resultater af evidensbaserede undersøgelser, socioøkonomi, vurderingsredskaber til fx sprog og robusthed mv. Der skal være balance mellem de ressourcer, der bruges på at dokumentere på den ene side og det udbytte, som det pædagogiske personale får, på den anden side.

Den pædagogiske dokumentation og refleksionspraksis vil tage afsæt i de bærende principper for Stærkere Læringsfællesskaber.

Hvordan skaber vi en fælles feedback-kultur, hvor der løbende dokumenteres og reflekteres over sammenhængen mellem de pædagogiske læringsmiljøer og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, så der sker en videreudvikling og kvalificering af egen fælles praksis.

Vi har etableret nogle meget velfungerende rammer for en fælles feedback-kultur gennem regelmæssige stuemøder og personalemøder og gennem et godt forældresamarbejde.

Hver gruppes personale holder stuemøde 2 gange om måneden i 2½ time.

Stuemøder: Gennemgang af børnene. Hvad rører sig for den enkelte, hvordan trives de med sig selv og i gruppen af børn og voksne. Hvad kalder på særlig opmærksomhed lige nu? Eventuelle tiltag kommunikeres videre til forældrene

Evaluering af igangsatte tiltag.

Der holdes et månedligt personalemøde af tre timers varighed, hvor der prioriteres tid til kollegial sparring og fælles refleksion.

To gange årligt har vi pædagogisk dag, hvor den samlede personalegruppe får et fælles kompetenceløft via oplæg fra eksterne oplægsholdere og efterfølgende faglige diskussioner. På personalemøder følges der op i forhold til implementeringen af nye tiltag.

Forældresamarbejdet: Vi lægger stor vægt på gensidig, åben og ærlig feedback mellem forældre og personale både omkring de daglige aftaler og om evt. aftalte pædagogiske tiltag, hvor begge parter har aktive roller.

Hvilke data er meningsfulde for os at indsamle og tage udgangspunkt i, når vi skal reflektere over vores daglige pædagogiske arbejde og børnenes udbytte heraf?

Det vigtigste er, at det enkelte barn trives med sig selv og indgår i fællesskabet.

Vi indsamler data via iagttagelser, observationer, billedokumentation, refleksionsskemaer, praksisfortællinger og informationer fra forældrene.

Der skal fremadrettet være en grundigere evaluering af emneuger, musikforløb, aktiviteter med mere, som skal bruges i videreudviklingen af det pædagogiske arbejde.

Hvordan involverer vi børnene i den løbende refleksion og dokumentation?

Til samling om eftermiddagen taler vi med børnene om, hvordan dagen har været, hvem de har leget med, hvor de har været henne på tur og hvad de lavede på turen. Vi taler om venskaber og om, hvordan man er en god ven.

Når der i legene opstår konflikter, bliver de involverede børn og de omkringstående børn inddraget i løsningen af konflikten: hvad skete der og hvem gjorde hvad? Hvordan kan vi hjælpe hinanden til, at legen kan fortsætte?

De ældste børn klippede store hjerter, hvor de positive tilsagn om hinanden blev skrevet og som læst op til sommerfesten.

Vi hænger regelmæssigt billeder op af hverdagen i skoven og af aktiviteter og begivenheder og taler med børnene om billederne, om hvad de oplevede og hvad de godt kunne lide.

Vi har haft et langt forløb med slås lege, hvor vi næsten dagligt, sammen med de deltagende børn, evaluerede på, hvordan det skulle foregå og ikke foregå.

14. Evaluering

Udover at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet er dagtilbudslederen også ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål for de seks læreplanstemaer og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Evalueringen skal offentliggøres.

Evalueringen baseres på den indsamlede dokumentation, herunder den løbende pædagogiske dokumentation og de systematiske refleksioner, der foregår i det enkelte læringsfælleskab blandt ledere og pædagogisk personale.